

Z historie polenského biografu

Sto let od prvního českého promítání filmu uplynulo 15. září 2007. První veřejná projekce ve stálém kině se uskutečnila v Domě U Modré štiky v Karlově ulici v Praze. Devadesát let od prvního promítání ve stálém kině si v Polné připomeneme v roce 2009.

První kino na světě bylo otevřeno koncem 19. století v Paříži. Bratři Lumièreové, kteří jsou pokládáni za vynálezce kinematografu, zahájili v roce 1895 promítání filmů ve vlastním kině s názvem Cinématographe Lumière. Polenští občané se o promítání pohyblivých obrázků následujících rychle za sebou v daleké Francii dozvídali pouze z dobového tisku. Na vlastní kino ve městě museli čtvrt století počkat. V současné době si již polenský kinematograf připomíná 88. výročí, od zavedení pravidelného promítání filmů v sále pivovarského domu U Slovana na Husově náměstí. V dnešní televizní době je to úctyhodný počet let nepřerušného provozu místního kina. Prvních dvacet let se biograf provozoval v sále U Slovana a další roky v zámeckém rondelu. Při nahlédnutí do historie zjistíme, že Polná se vstupem kinematografie do města za Prahou příliš nezaostávala. Vždyť první „oživené fotografie“ natočil v českých zemích fotograf Jan Kříženecký v roce 1898. Zajímavé byly jejich tituly: *Alarm staroměstských hasičů*, *Žofínská plovárna*, *Dostaveníčko ve mlýnici*, *Smích a pláč*... Možnost shlédnout tyto němé filmy Polenští ještě neměli.

První biografy a půjčovny filmů vznikaly u nás od roku 1907. V tomto roce se stal majitelem prvního stálého kina v Praze další český průkopník kinematografie, dnes již legendární, Viktor Ponrepo (1858-1926).

Na rozšíření kinematografie v Praze se významně podílel i polenský rodák – akademický malíř Karel Ludvík Klusáček (1865-1929). Na jaře roku 1913 podal žádost c. k. místodržitelství v Praze o povolení pořádat kinematografické představení v domě U Vejvodů, který vlastnil od roku 1908. Žádost odůvodnil tím, že Staré Město pražské s Josefovem má pouze jediný stálý biograf – Ponrepův v Karlově ulici. Zřízení kina se neobešlo bez nesnází a výhrad k nevhodné poloze kina v blízkosti školy či veřejného domu atd. C. k. místodržitelství s povolením nespěchalo. Teprve v srpnu 1914 obdržel K. L. Klusáček „Licenční listinu k produkcím kinematografickým“, s platností pouze do srpna 1915, která ho opravňovala k provozování „Kinemy U Vejvodů“. Kino zde fungovalo až do devadesátých let minulého

století. Přes mnohá omezení pro majitele kin za časů Rakouska-Uherska mohli návštěvníci kina provozovaného K. L. Klusáčkem shlédnout komedie, dramata, romance, přírodopisné a cestopisné snímky opatřené českými nápisy, což se za starého mocnářství nesetkávalo vždy s pochopením. K. L. Klusáček odmítal promítat, jak uváděla později jeho dcera Marie, „*vnucovaný brak ve smyslu rakušáckém*“. Polenští v té době kino neměli. Kinemu polenského rodáka však při návštěvě Prahy nepochybně mnozí navštívili. K návštěvě je zval propagační leták se secesní výzdobou, který hlásal: „*Kino U Vejvodů jest prvotřídní, ryze český podnik, jenž dobrovolně odvádí ročně 1500 korun České dětské nemocnici v Praze a zasluhuje proto přízně českého obecnstva...*“ Německým a rakouským filmům se kino vyhýbalo. Sám Klusáček na ještě mladý fenomén – film – nahlížel jako na mocnou a vlivnou součást tehdejšího kulturního života. V sále U Vejvodů bylo 280 míst. K. L. Klusáček měl nejen s kinem, ale i s historicky cenným domem, během jeho vlastnictví, nemalé starosti. Po prodeji domu i biografu s licencí v roce 1928 zhodnotil toto dobrodružství slovy: „*Dvacet let za tu námahu, za ty starosti, bezesné noci... nestálo.*“ Jak je v naší vlasti nepsaným zvykem, byla Klusáčkova zásluha o záchranu historického domu zhodnocena na pamětní desce renesančního domu U Vejvodů až na jeho úplném konci – v roce 2000. Po celkové rekonstrukci je pod erbem jednoho z majitelů domu – vladyky Mikuláše Turka – umístěna pamětní deska s nápisem: „*Před zbořením zachránil a pomocí přátel obce a státu obnovil K. L. Klusáček 1908.*“ Pozdě, ale přece! Osobnost K. L. Klusáčka a jeho dcery Marie je úzce spojena s počátkem polenského kina, a také s výběrem a půjčováním kvalitních filmů k jejich promítání v Polné ve dvacátých letech minulého století.

Vybudování Městské elektrárny v Polné v roce 1911 a následná elektrifikace poskytovala již možnost ke zřízení stálého kinematografu. Na prohlášení T. A. Edisona při návštěvě českých zemí v roce 1911 o tom, že „*...elektrické osvětlení se tu utěšeně rozrůstá*“ měla svůj podíl také už i osvětlená Polná. Dieselův agregát si v nové elektrárně spokojeně pobrukoval a s dodávkou elektřiny pro potřeby kina by problémy neměl. V roce 1914 vypukla první světová válka, která přinesla obyvatelům a zastupitelům města jiné starosti než se zabývat vybudováním prostor k promítání pohyblivých obrázků. Rozvoj kinematografie přivedl i polenské radní po skončení války na myšlenku zřídit ve městě stálý biograf. Přispěl k tomu i zájem veřejnosti a četná návštěvnost pojízdnych biografů různých kočov-

ných společností, které čas od času zavítaly do Polné. Od myšlenky nebylo tehdy daleko k činům. V roce 1919 požádalo město o povolení k provozování kina. Po jeho získání došlo již v tomto roce k prvnímu promítání v sále pivovarského domu U Slovana.

Dům U Slovana, 1926, foto archiv Klubu Za historickou Polnou

Pro provozování stálého biografu požádalo město o pronájem sálu v domě U Slovana vlastníky Měšťanského pivovaru. Řízením biografu byl pověřen polenský učitel František Pokorný, mj. sokolský funkcionář známý svým zájmem o mechaniku a techniku. S pivovarem byly dohodnuty potřebné úpravy sálu pro vlastní provoz kina. Postupně došlo na vybudování nového schodiště k sálu do prvního poschodí, nevyhovující galerie byla odstraněna a zhotovena nová. Prkenná podlaha byla nahrazena parketami. Pro rozšíření sálu U Slovana poskytli jednu místnost svého sousedního domu Klusáčkovi. Z dochované korespondence Marie Klusáčkové, která často pobývala v Polné, s otcem K. L. Klusáčkem – majitelem kina U Vejvodů –, uložené v Městském muzeu v Polné, se dovídáme mnohé zajímavosti o počátcích polenského biografu. Tak např. koncem roku 1918 mj. píše do Prahy: *„Zítřa zde bude komise na biograf, jestli to městu povolí... chtějí to z té*

naší kuchyňky a obrazy by byly pod galerií. Také žádají o bio invalidi, ty to chtějí mít u Volků, dříve u Pelikánů, tam, myslím, by to bylo malé a pak jsou tam špatné schody.“ A v dalším dopise z prosince r. 1918 sděluje: *„Tak na kino mají už licenci, teď jen kdo bude financovat, ten stroj (promítací) je, myslím, hodně drahý, ráda se podívám, jak se do toho dají. Stavět musí, ta naše kuchyňka přijde k tomu. Správce z elektrárny (Kocourek) prý pojede do Prahy se na to přeptat...“* A počátkem roku 1919 píše útržkovitě zprávy na pohlednicích z Polné: *„Na biograf to už chystají, jestlipak to přece dostanou dohromady a jestli se to bude vyplácet...“* A o pár dnů později: *„Ten biograf má být za dva měsíce hotový, budu ráda vidět, kdo dá na ten stroj...“*

V březnu roku 1919 byl sál pro provozování biografu v podstatě připraven. Dvě třetiny nákladů na zhotovení galerie a úpravy sálu uhradilo město. Po udání byl pivovar nucen ještě opravit nevyhovující sociální zařízení (1923). Pivovar i město se o potřeby kina staraly dobře – jenom nová galerie si vyžádala investici v částce 34 tisíc korun. V roce 1924 pivovar pořídil pro sál kina nová, moderní sklápěcí sedadla pro téměř 200 diváků. Do dvacátých let minulého století byl film němý a jeho promítání bylo doprovázeno hrou na klavír. Také v polenském kině tento způsob zvukové kulisy zavedli. Na piano zde k filmům střídavě hrávali hudebníci Jan Došek a Roman Linhart. Pro doplnění údajů o zřízení biografu v Polné ještě uvádím zápis kronikáře Břetislava Rérycha z roku 1919: *„Biograf pro město Polnou byl povolen, ale družina invalidů chtěla jej výhradně pro sebe a odmítla zaměstnávat jiné než své členy u toho.“* V listopadu 1919 pak B. Rérych zapsal: *„S invalidy se město o biograf ještě nedohodlo. Místnost pro bio byla možná jen U Slovana. Spivovarem a Herošem Klusáčkem bylo sjednáno nájemné po 50 Kč.“* Zápis v kronice je však časově posunutý. Z dobových plakátů víme, že již v srpnu 1919 byl v novém biografu promítán film *Wilson a Vilém*. Ještě v lednu 1920 projednávala zastupitelstvem sestavená komise možnosti provozování biografu. Nakonec bylo rozhodnuto, že biograf bude v režii města. V dubnu byla obecním zastupitelstvem ustavena biografická komise (později uváděná jako „biokomise“); jejím předsedou se stal nejprve Adolf Wollmann, po něm František Pokorný.

Za pronájem sálu pro kino platilo město Měšťanskému pivovaru roční nájem 1000 Kč. O provoz kina se starala biokomise s předsedou Františkem Pokorným, který obstarával půjčování filmů. Mnohé z filmů, které se pro-

mítaly v Polné, zasílala v letech 1921 a 1922 z Prahy právě Marie Klusáčková. Díky této spolupráci přicházely do polenského kina kvalitní filmy. Žádný brak, o který ani tehdy nebyla v nabídce nouze. Pionýrské doby kinematografu připomeňme dalším výňatkem z korespondence zainteresovaných. Na dotaz K. L. Klusáčka, proč se v Polné nekonají v kině obvyklá nedělní odpolední představení, odpovídá František Pokorný: *„...nemožno nám hráti, protože elektrárna pracuje teprve od šesté hodiny večerní. A nechati pouze pro biograf spouští celou mašinerii elektrárenskou by se nám nevyplatilo již z toho důvodu, že odpolední představení nebývají zde tak často a hojně navštěvována.“* Nedělní odpoledne zřejmě věnovali Polenští jiným radovánkám. Také sobotní večery neměly mnohdy tak početnou návštěvnost. Při jedné z návštěv Polné píše o tom v létě roku 1920 Marie Klusáčková otci do Prahy: *„Jakpak se vám vede s biografem? Zde mysleli, že budou hrát v sobotu a v neděli, ale v sobotu mají tuze málo, musejí mít škodu, v neděli mají plno, budou to muset nechat v sobotu.“*

V sále – prodlouženém o místnost rodiny Klusáčkovy – se promítalo zadní projekcí na mokré plátno, které bylo podstatně menší, než na jaké jsme si zvykli později. Promítací přístroj obsluhoval kinooperatér, místní hodinář František Jäger. Vstupné bylo tehdy 5 korun. První řada, oblíbená nejvíce mladými diváky, byla za „kačku“ – 1 Kč. Město Polná bylo provozovatelem kina deset let.

V roce 1921 rozhodlo právovárečné měšťanstvo o další úpravě sálu pro biograf. Byl zhotoven nouzový východ, opraveno schodiště, novou výmalbu doplnilo nové osvětlení. V dubnu byl opravený sál zpřístupněn obecnstvu koncertem vojenské dechové hudby z Jihlavy.

Provozování biografu se postupem času stalo pro město přítěží. Kino bylo v prvních čtyřech letech ztrátové, stejně jako elektrárna a finanční rozpočet města byl stále více zatěžován. Na rušné schůzi zastupitelstva 30. září 1921 se stal předmětem kritiky některých členů zastupitelstva mj. i nový promítací přístroj zakoupený pro biograf v zahraničí. Po této schůzi rezignoval na funkci starosty František Salášek. Na provozování biografu vydalo město za rok 1921 částku 56 941 Kč, z toho na zakoupení promítacího přístroje 25 tisíc korun. V únoru 1922 složil funkci předsedy biokomise František Pokorný; novým předsedou se stal Bohumil Bič, jeho zástupcem Karel Hazuka. Při bilancování finančního hospodaření města za I. pololetí roku 1922 na červencové schůzi zastupitelstva byl oznámen deficit biografu 3699 Kč. Zazněly zde první návrhy na předání biografu některému z místních

spolků. Určitý obrat nastal až ve druhé polovině roku, kdy kino začalo prosperovat. Vyšší návštěvnost, na níž se jistou měrou podíleli i Klusáčkovi zasíláním kvalitních filmů z Prahy, přinesla zásadní zmírnění finančního propadu a situace se na čas uklidnila. Deficit za rok 1922 činil nakonec jen 1003 Kč. Koncem roku 1922 zastavil K. L. Klusáček pro jeho firmu ztrátové zasílání filmů do Polné. V únoru 1923 posílá Marie Klusáčková do Prahy otci pohlednici s textem: „*Biografu se zde nevede, jsou zde herci u Volků, mají každý den plno. Nějak to zde všechno vázne.*“

V září roku 1924 jednala městská rada a biokomise o prodloužení licence. Úřady neuznaly tehdejší sál U Slovana za způsobilý pro promítání. Bylo také zvažováno postavit na naléhání úřadů novou budovu kina na pivovarské zahradě U Slovana nebo na zahradě U Eisů. Nakonec byla licence úřady s výhradami prodloužena do roku 1927. V první polovině roku 1925 se značně snížila návštěvnost kina, činnost biografu byla v letních měsících dokonce na několik týdnů pozastavena. Dokládá to i část textu z dopisu Marie Klusáčkové: „*Biografu se daří špatně, musí šest neděl vynechat, až zase 5. a 6. srpna hraje...*“ Na schůzi konané 29. října 1925 zastupitelstvo přesto bere na vědomí „zlepšující se stav elektrárny a biografu“. A tak nám činnost polenského biografu v tomto období může připomínat část textu Voskovce a Wericha ze známé písničky Jaroslava Ježka „Život je jen náhoda“: „*jednou jsi dole, jednou nahoře...*“ V srpnu roku 1927 došla biokomise k závěru, že se biograf městu nevyplácí. Přesto obecní zastupitelstvo schválilo nejen podání žádosti o prodloužení licence, ale také zakoupení pianu, které bylo pro hudební doprovod filmů dosud zapůjčováno.

K zajímavé události v biografu a v samotné Polné došlo 25. září 1927. V bývalém panském dvoře vypukl velký požár. Kronikář B. Rérych zapsal, že staré střechy a krovy budov byly „...*největším hořlavým objektem v Polné. Zář byla tak veliká, že z celého okolí byla patrna. V Jihlavě na náměstí bylo prý jako ve dne. Byla to hrůzně krásná podívaná, když se v milionech jisker řítily rázem stolice krovu...*“ Hrozilo rozšíření ohně na další domy. V tom čase byl sál biografu přeplněn obecnstvem, kterým byla z důvodu bezpečnosti oznámena porucha na promítacím stroji, promítání ukončeno a všichni se sice s reptáním, ale v tichosti a bez paniky rozešli.

V roce 1927 se stal předsedou desetičlenné biokomise Augustin Sedlák. Komise záhy prosadila zakoupení nového promítacího plátna, které se do té doby půjčovalo ze školy. Provozování kina to ale pozitivně neovlivnilo. Kronikář B. Rérych zapsal: „*Bilance za rok 1927 skončila schodkem 17 529*

Kč, což bylo pro město na pováženou.“ V roce 1928 byl pověřen vedením biografu místní cukrář Karel Hazuka. Stále více sílily hlasy na převedení biografu některé z polenských organizací. V polovině roku 1928 se deficit ještě prohloubil; milovníci filmů byli ovlivněni nastupujícím filmem zvukovým. Kronikář Břetislav Rérych o tom píše: „*Všude zaměňovány byly biografy s filmy němými za zvukové. Polenští jezdili na ně do Jihlavy a Německého Brodu, začalo se mluvit i o změně filmu v Polné.*“ Dne 31. října 1928 byla další činnost kina opět zařazena do jednání zastupitelstva: „*Biograf, který měl městu pomoci, zatěžoval město deficitem a bylo uvažováno, zda by neměl být raději pronajat, nebo prodán.*“ A z dalšího zápisu z počátku března roku 1929 je patrné nejen, že se situace s finančním propadem nezměnila, ale že město zkoušelo ještě provozovat biograf spolu se spolkem invalidů: „*S biografem ve správě města se spolupůsobením válečných poškozenců došlo se k opětnému deficitu 3335 Kč... (za rok 1928). Bylo proto jednáno se Sokolem, za jakých podmínek by biograf převzal.*“

V roce 1929 se městská rada po několika jednáních usnesla nabídnout, pro město ztrátové kino, tělocvičné jednotě Sokol Polná. Zastupitelé města schválili prodej zařízení kina dne 13. března 1929 za 40 tisíc korun a úhradu nájemného 1000 Kč za sál U Slovana Měšťanskému pivovaru v Polné (z 27 přítomných hlasovalo 18 pro prodej). Vedení TJ Sokol s navrženými podmínkami souhlasilo. Dne 3. dubna 1929 ustavil správní výbor jednoty biografický odbor ve složení: Karel Wollmann, Antonín Varhánek a Vladimír Kyselka, které pověřil dalším jednáním a uzavřením dohody o převzetí kina. Jednání proběhlo v krátké době. Dne 9. dubna 1929 převzali kino od města za TJ Sokol – jak jinak, než slavnostně – starosta Sokola František Pokorný a Bedřich Kracík, Karel Wollmann a Vladimír Kyselka. Se zahájením promítání sokolové neotáleli. První představení uskutečnili již 14. dubna 1929. Zajistili opravu promítačky a zvýšili vstupné. O licenci k provozování biografu požádala TJ Sokol Polná po jeho převzetí od města a získala ji až 2. prosince téhož roku. Proč tomu tak bylo, se již z dostupných pramenů nedozvíme. Neméně důležitá pro prosperitu byla propagace biografu. Sokol dal zhotovit přibližně třicet stejných dřevěných plakátovacích vývěsek, které byly rozmístěny na frekventovaná místa po celém městě. Vylepování plakátů oznamujících, jaké filmy budou v kině promítány, zajišťovala firma „Plakátovací ústav Jan Novotný, Polná“. Hlavním poutačem byla ovšem rozměrná zasklená vitrina na domě U Slovana; sem byly kromě

plakátů pravidelně umísťovány i fotografie z chystaných filmů. Tato „výloha“ zde přetrvala až do počátku 70. let.

Vedoucím biografického odboru Sokola byl v letech 1929-1934 místní obchodník Bedřich Kracík. Po odchodu z Polné působil v Praze. Za aktivní účast v protinacistickém odboji byl zatčen a v roce 1943 nacisty popraven. V době, kdy byl vedoucím biografického odboru, se jednota snažila zlepšovat prostředí pro návštěvníky kina investováním do nového zařízení. Podmínky pro udělení nové koncese počátkem roku 1931 stanovil jednotě zemský výbor: na kamna zhotovit ochranný bezpečnostní kruh, do promítací kabiny položit asbestovou podlahu a umístit přívěsná okénka, pořídit automatický vypínač, na žárovky umístit drátěné košíky atp. Všechny požadavky TJ Sokol Polná po dohodě s pivovarem, který nesl při této další adaptaci sálu podstatnou část nákladů, splnila a obdržela licenci.

Kolem roku 1930 byl v kinech vystřídán němý film filmem zvukovým. Za první zvukový film bývá označován americký film *Jazzový zpěvák* z roku 1927. Polenští diváci se dočkali této vymoženosti ve třicátých letech minulého století.

Valná hromada TJ Sokol schválila 28. března 1933 na návrh biografického odboru pořízení zvukového projektoru v cenovém pásmu od 19 do 32 tisíc korun. Instalaci zařízení pro zvukový film pořízeného od firmy Philips za 24 tisíc korun provedl v průběhu roku 1933 ve třech etapách zástupce této firmy. V době vrcholící hospodářské krize, kdy se město potýkalo s problémem tří set nezaměstnaných občanů, z velké části odkázaných na stravenky od obecní rady, to byla od Sokola za výše uvedený „peníz“ odvážná investice. Po neúspěšném roce 1932, kdy bylo na biograf doplaceno přes 4 tisíce korun ze sokolské pokladny, se zpřístupnění zvukového filmu divákům jevílo jako jediné možné řešení ke snížení či zamezení ztrátovosti kina. K tomu zápis v kronice: „*B. Kracík žádal na schůzi Sokola zavedení zvukového filmu, protože prý němý film polenskému obecenstvu nestačí.*“

Prvním českým zvukovým filmem byla *Tonka Šibenice* režiséra němých filmů Karla Antona. Jeho němé filmy *Cikáni* a *Pohádka máje* měli již možnost shlédnout v místním kině i polenští občané.

Třicátá léta minulého století, kdy televizní vysílání bylo pojmem ještě neznámým, byla „zlatým věkem“ i pro polenské kino. Půjčovny nabízely nepřeborné množství zahraničních i domácích filmů. Velké oblibě se těšily u diváků americké grotesky s Charlie Chaplinem, Laurelem a Hardym, pro dětského diváka film *Sněhurka a sedm trpaslíků* a grotesky s myšákem

Mickeyem a Pepkem námořníkem. Ani české filmové ateliery nezůstávaly pozadu. Hojně využívaly krále komiků Vlastu Buriana a natočily řadu filmů, které znají generace občanů pod pojmem „staré české filmy“, vysílané televizními stanicemi hojně i v současnosti, např. v cyklu „Pro pamětníky“.

Zájem diváků z města i okolí o filmová představení byl značný. Sál kina U Slovana neměl dostatečnou kapacitu uspokojit početné zájemce. Kromě kina využívalo tento největší sál ochotnické divadlo, konaly se zde bály, plesy, taneční zábavy, přednášky, sokolské šibřinky a další společenské akce. Sokolům byly ke vzdělávání promítány filmy se sokolskou tematikou včetně záběrů ze všesokolských sletů. Pro mnoho občanů byl v té době zajímavý filmový týdeník zvaný „Žurnál“ se zpravodajstvím z domova i ciziny promítaný před vlastním filmem. Před týdeníkem byly ještě na plátno uváděny reklamy místních živnostníků a firem, často předkreslené muzejníkem Břetislavem Rérychem. Promítání bylo v této době přerušováno před vložení dalšího kotouče filmu do promítacího přístroje s oznámením „konec 1. dílu“ atd., spojené s rozsvícením v sále a obvykle i rozbalováním cukrátek. Bylo však podstatně kratší než současné přerušení děje reklamou v televizi.

Provoz kina byl od roku 1933 nezanedbatelným a stálým zdrojem příjmů pro činnost tělocvičné jednoty. Příjem byl používán zejména na údržbu a modernizaci technického vybavení kina. Část příjmů byla ukládána na účet jednoty se záměrem využít tyto zdroje pro uvažovanou výstavbu sokolovny. Nevyhovující kapacita v sále pivovarského domu vedla výbor jednoty k úvahám a zvažování možnosti pro výstavbu budovy vlastního sokolského kina. Tento záměr prosazoval od svého příchodu do biografického odboru v roce 1933 ing. Karel Sázavský, pozdější starosta TJ Sokol Polná.

Do konce třicátých let minulého století se v tělocvičné jednotě o vybudování Bia Sokol mnohdy bouřlivě jednalo. Ing. Karel Sázavský prosazoval jeho výstavbu v zámeckém rondelu, který získala jednota darem od místního podnikatele a mecenáše Václava Pojmanna. Hrad a zámek byl v té době ve vlastnictví pobělohorské šlechty – rodu Dietrichštejnů. Václav Pojmann po složitých jednáních prakticky již zdevastované objekty koupil od posledních majitelek v roce 1922 za 70 tisíc korun. Zámecký díl v hodnotě 55 tisíc korun daroval podnikatel a mecenáš polenskému Sokolu a druhý díl, oceněný na 15 tisíc korun, věnoval muzejnímu spolku. Smlouvu o převodu zámeckého objektu na TJ Sokol Polná podepsali sta-

rosta jednoty Theodor Müller a jednatel Jaroslav Hlouň. Podmínky pro činnost Sokola byly v tomto období příznivé. Ve dvacátých a třicátých letech minulého století došlo v Československu a také v samotné Polné k velkému rozmachu sokolského hnutí. TJ Sokol Polná proto po získání zámku uvažovala jeho část upravit na sokolovnu. Tento záměr s rozpočtem přestavby a nákladem 300 tisíc korun se nepodařilo, ani po vypsání půjčky, pro nedostatek financí realizovat. Pro cvičení sloužila členům jednoty i nadále tělocvična dívčí školy. Město postrádá víceúčelovou halu pro sálové sporty dodnes.

Větší šanci na realizaci měl záměr sokolů na výstavbu kina v prostorách chátrajícího zámeckého rondelu. Opět probíhala náročná jednání kolem financování adaptace rondelu na kino. Také Státní památkový úřad v Praze měl výhrady k návrhům na vzhled venkovní fasády i k uspořádání budovy pro potřeby biografu. Ing. Karel Sázavský obhájil jím předložený rozpočet celé stavební akce na 240 tisíc korun proti návrhu náčelníka jednoty Václava Škarky v objemu 140 tisíc korun. Stavba za takto navrhovanou sumu nebyla reálná, což se ostatně při výstavbě kina plně potvrdilo. Na základě podkladů ing. Karla Sázavského rozhodl biografický odbor jednoty dne 25. dubna 1939 o zahájení výstavby kina a jeho rozhodnutí následující den potvrdil správní výbor TJ Sokol Polná.

Jednání o stavbě kina a její vlastní realizace probíhala v období nepříznivé mezinárodní situace, která se silně projevila i ve vnitřní politice ČSR. Její negativní projevy našly odezvu i v Polné. Po mnichovské dohodě se v souvislosti s kapitulací projevila rozsah morálního marasmu, do něhož česká společnost v období druhé republiky upadla. Dne 15. března 1939 okupovala německá armáda zbytek území Čech a Moravy a veřejný život přestal v okupované zemi prakticky existovat. Snad jediným světlým bodem roku 1940 se v Polné stalo otevření nového, tehdy ještě sokolského, kina.

Výstavba kina byla největší akcí polenského Sokola. Na jaře roku 1939 bylo započato s bouráním vybraných částí zámeckého rondelu a s přípravou dalších prací. Stavbu prováděla stavební a tesařská firma Josefa Linharta z Polné. Práce na stavbě řídil polír Josef Lédl. Samozřejmě se vyskytla během stavby kritika na pomalý postup prací, vysoké náklady a správnost vyúčtovaných zednických prací. Při podobných akcích nic neobvyklého. Vše se mezi spornými stranami vyřešilo smírně. V průběhu výstavby se projevila nedostatek finančních prostředků. Tělocvična jednota se obrátila se

žádostí o pomoc na orgány státní správy i na Českou obec sokolskou. Marně. Po souhlasu mimořádné valné hromady konané 26. listopadu 1939 bylo požádáno o úvěr ve výši 100 tisíc korun. Ministerstvo veřejných prací později poskytlo TJ Sokol Polná subvenci ve výši 50 000 K. Podporu v částce 5000 K se podařilo získat od České zemědělské rady za podmínky, že sál kina bude sloužit pro pořádání vzdělávacích akcí pro zemědělce polenského okresu. Přesto ještě v květnu 1940 chybělo 56 000 K na dokončení výstavby. Díky půjčce od členů Sokola se podařilo získat 66 527 K na dokončení práce. Z jiných zdrojů to byla střešní krytina, kterou sokolům věnoval továrník František Slavík z Hrochova Týnce. Úpravy vstupu a montážní práce v interiéru kina provedla zdarma firma „Ing. Sázavský a spol. s. r. o., továrna na kovové zboží v Polné“. Okolní úpravy budovy uhradila firma „Amylon, a. s.“. Proti tomu se Sokol nedočkal žádné podpory od Ministerstva školství a národní osvěty a od Ústředí okrašlovacích spolků. Sokolové dokončení stavby nevzdávali, jmenovitě ing. Karel Sázavský. Dokončovací práce intenzivně pokračovaly v letních měsících roku 1940. S výstavbou, včetně okolních úprav, projevil plné uspokojení i zástupce Státního památkového ústavu v Praze PhDr. Václav Wagner. Kolaudační řízení celé stavby proběhlo 30. září 1940 a na jeho základě dal dne 2. října 1940 Okresní úřad v Německém Brodě TJ Sokol Polná souhlas k užívání kina. Město získalo důstojný stánek pro film, o jehož význam pro národ se vyjádřil T. G. Masaryk slovy: *„Biograf je jako noviny. Může být jako ony dobrý, nebo špatný. Umění má pro společenský život každého národa veliký význam výchovný. Veliké masy národní přijímají z umění své ideály mravní a sociální.“* Tato slova se stala i krédem nového sokolského kina v Polné.

Slavnostní předání kina veřejnosti se uskutečnilo a zahájení promítání se uskutečnilo 6. října 1940. Po projevu ing. Karla Sázavského byl promítán český film *To byl český muzikant*, který měl v době okupace u diváků velký úspěch. O své pocity z úspěšně dokončeného díla se Sázavský podělil v dopise zaslaném místopředsedovi Svazu českých muzeí prof. Františkovi Pochobradskému, který výstavbu polenského kina ve Státním památkovém úřadu podporoval. *„Za největší profit celého díla pokládám, že byl prolo-men předsudek proti zámku, který byl považován za objekt, z něhož nelze ničeho užitečného učinit. Dnes je vidět, že místo je vhodné a možnosti široké...“*, napsal 8. října 1940 konzervátorovi SPÚ v Praze. (Sázavského pro-

gnóza se dočkala naplnění až po dokončení rekonstrukce celého areálu polenského hradu a zámku v roce 2004.) První dny po zahájení provozu kina zhodnotil starosta TJ Sokol Polná ing. Karel Sázavský, ve výše citovaném dopise, opět velmi kladně: „*Mnozí byli i tři dny po sobě v kině, jak se to líbilo. Župní zástupce ocenil náš biograf jako nejlepší v župě. Máme 400 sedadel, sál opravdu hezký, bezvadnou akustiku a velmi klidný obrázek na plátně.*“ Hodnocení, se kterým generace návštěvníků kina zcela souhlasily. Rčení „...nevědek světem vládne“ ale platilo i v Polné. Po kritice „povolaných“ na autoritativní rozhodování v průběhu výstavby a zadlužení tělocvičné jednoty ing. Karel Sázavský na funkci starosty polenského Sokola rezignoval, což oznámil výboru dne 23. října 1940. Po vyjasnění stanovisek byl na valné hromadě konané dne 21. ledna 1941 novým vedením jednoty znovu zvolen starostou místního Sokola. Volbou byla oceněna také jeho zásluha o nové kino, ale i provedenou rekonstrukci sokolské části zámku. Sokolům se podařilo dokončit dílo, které slouží občanům města dodnes, obrazně řečeno „za pět minut dvanáct“, ne-li později. Výstavba probíhala v obtížných podmínkách Protektorátu Čechy a Morava, v období okupace nacistickým Německem. Vždyť již v dubnu 1941, krátce po otevření kina v Polné, zastavil K. H. Frank činnost Sokola. Nový zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich rozhodl výměrem z 8. října 1941 o rozpuštění ústředí Sokola – ČOS, všech žup a jednot a následně i konfiskaci jeho majetku. Činnost TJ Sokol Polná byla, s výjimkou provozování živnostenského podniku – biografu, výměrem okresního úřadu ze dne 14. dubna 1941 zastavena.

V létě roku 1942, kdy již byla stavba kina dokončena, došlo k zastavení všech staveb, které neměly význam pro válečné účely. V této souvislosti je opět nutné ocenit aktivitu sokolů a jmenovitě ing. Karla Sázavského za včasné dokončení kina. První poválečná valná hromada polenského Sokola se sešla 3. července 1945 a znovu zvolila ing. Karla Sázavského starostou jednoty. Nepřízeň některých polenských jedinců provázela dlouholetého sokolského funkcionáře i po válce. Byl nařčen z kolaborace s německými okupanty, po „Vítězném únoru“ v roce 1948 se stal pro komunistický režim nežádoucí osobou. Bylo mu zakázáno působit v sokolské organizaci ve vedoucích funkcích. Nebylo rozhodnuto o jeho odvolání proti rozhodnutí Trestní komise nalézací při ONV Havlíčkův Brod ve věci údajné kolaborace s okupanty. Rychlý spád událostí po únoru 1948 utvrdil jeho rozhodnutí

k emigraci. V září roku 1948 odešel do Itálie a později do USA. Také „jeho dítě“ – BIO Sokol – se muselo během své existence mnohému nedobrovolně podřídit.

Majetek Sokola byl na základě výše citovaného výměru okupačních úřadů zabaven. Na řadě míst jej převzalo Kuratorium pro výchovu mládeže, české aktivistické organizace Protektorátu Čechy a Morava. Taktéž areál polenského zámku, včetně kina, byl pod správou Kuratoria. Správcem bývalých sokolských objektů se stal okresní pověřenec Kuratoria, polenský občan Jan Brabenec. Ve městě přezdívaný „věčný student“ a skaut se snažil o údržbu svěřeného majetku v daných možnostech pečovat. Toleroval nelegální klubovnu mladých lidí na cvičišti i přípravu místnosti v zámku pro revoluční činnost zakázané organizace Junák.

Novotou vonící BIO Sokol Polná, které začalo s promítáním filmů až v době protektorátu, provozovala činnost až do zabavení majetku TJ Sokol Polná. Provoz kina zajišťovali členové místního Sokola. O promítání filmů se staral kinooperatér Václav Lorenc, který stejně jak nenápadně do promítací kabiny přicházel, tak ji po odchodu posledního diváka opouštěl. Prodej vstupenek v pokladně kina byl doménou šedovlasého, váženého úředníka městské spořitelny, Viléma Müllera. Vstupné bylo rozdílné podle vzdálenosti sedadel od plátna. Vytrvalým uvaděčem byl sokol tělem i duší Antonín Varhánek, který dbal na pořádek v sále. Trvale se tento „živý inventář kina“ zapsal do vědomí, dnes již bývalých nezbedných kluků, kteří se snažili dostat na mládeži nepřístupný film nebo proklouznout bez vstupenky. O odložené svršky v šatně se, snad až do odchodu na onen svět, starala Sokolu věrná slečna Marie Krejčová. Na provozu kina se podílel Ludvíček Jekl a další obětaví členové Sokola. Po převzetí kina do správy Kuratoria zůstali „svému kinu“ věrni s pevným přesvědčením, že po skončení války bude kino opět patřit Sokolu.

Kino bylo v provozu ve středu a v sobotu večer. Při promítání filmů byla povinná přítomnost hasiče, později požárníka, který měl vyhrazené místo na kraji poslední řady sedadel. V neděli se promítalo odpoledne i večer. Film podle zásady „chléb a hry“ byl německými okupanty tolerovanou zábavou až na ten chléb, kterého bylo poskrovnu. Byl jednou z mála možností zapomenout, s výjimkou téměř povinného, dobře poplatného týdeníku, dvě hodiny na životní starosti v okupované vlasti. Divácký zájem o promítané filmy byl značný. Často byl sál kina vyprodaný do posledního

místa. Mnohdy se před otevřením pokladny tvořila na schodišti před kinem fronta, kterou by dnešní provozovatelé kina nepochybně uvítali. Po vypuknutí druhé světové války nabízely půjčovny převážně české filmy natočené za první republiky a filmy, které se do utlumení české filmové tvorby podařilo natočit za protektorátu a jež obstály před tvrdou cenzurou. Byly to filmy podle českých autorů: *Babička*, *Jan Cimbura*, *Pantáta Bezoušek*, *Muzikantská Liduška*... Z celé plejády filmových děl, které baví diváky dodnes, to byly filmy *Kristián*, *Eva tropí hlouposti*, *Muži nestárnou*, *Dívka v modrém*, *Noční motýl*, *Mravnost nade vše* a řada dalších snímků s králem komiků Vlastou Burianem. V roce 1940 se stačilo natočit ještě 41 filmů, o rok později 31 filmů a v dalších válečných letech pouze 10 filmů ročně.

Moderní sál kina bez potřebného sloužil v Polné i pro jiné kulturní akce, pokud byly schváleny protektorátními úřady. Byla to vystoupení Horáckého divadla, pěveckých spolků, literární pásma atp., která skrytě, často však i otevřeně podporovala v nelehké době národní vědomí. S velkým ohlasem se setkala vystoupení Pěveckého spolku českých a moravských učitelů. Sál kina byl využíván pro shromáždění žáků místních škol. V době okupace byla 27. ledna 1945 vyklizena budova dívčí školy pro ubytování jednotky SS umístěné v Polné. Vyučování pak probíhalo na etapy v předsálí kina, kde žáci stáli nebo seděli na podlaze a kde jim byly předávány úkoly až do 20. dubna 1945, kdy bylo vyučování vzhledem k blížícímu se konci války zastaveno.

Válka skončila a život v osvobozeném Československu se vracel do mírových poměrů. Předválečnou činnost obnovily orgány státní správy, organizace a spolky, které byly v době okupace zakázány a jejich majetek zabaven. Také v Polné již během revolučních dnů – v květnu roku 1945 – a krátce potom obnovily činnost povolené politické strany a spolky. Mezi prvními to byla organizace Junáka a TJ Sokol Polná. Podle pokynů Československé obce sokolské z 15. května 1945 proběhla v sále kina schůze funkcionářů, kterou svolal správní výbor TJ Sokol ve složení z roku 1941. TJ Sokol Polná převzala na základě rozhodnutí České národní rady svůj majetek včetně kina opět do své správy.

Programová nabídka kina, fungujícího opět v demokratickém státě, byla brzy po skončení války obohacena o zahraniční filmy. Po hladových šesti letech se těšily velké přízni diváků filmy americké, anglické, francouzské. Také české filmové ateliéry, které byly v roce 1945 znárodněny, začaly

produkovat a nabízet do kin nově vzniklé filmy. Nedostatkem návštěvníků kino netrpělo, sál byl zpravidla vyprodán. V předsálí kina byl umístěn malý bufet s občerstvením.

Sokolům bylo umožněno užívat po válce navráceného majetku jen krátce. Změna politického systému po „Vítězném únoru 1948“ zcela zásadně ovlivnila tradiční činnost Sokola. V tomto roce již byly na bázi Sokola sloučeny všechny tělovýchovné a sportovní organizace. V Polné to byly Sportovní klub Polná a Klub československých turistů. Při reorganizaci čs. tělovýchovy – podle sovětského vzoru – byl Sokol v roce 1952 zrušen. Provoz polenského kina přešel na stát. Dlouholetá existence „dobré firmy“ BIO Sokol Polná se uzavřela. Sokol byl v Polné obnoven až po čtyřiceti letech pádem komunistického režimu v roce 1990. Z původního majetku bylo tělocvičné jednotě ve vleklém restitučním řízení vráceno jen tenisové hřiště v areálu hradu a zámku. Budova kina je pomyslným pomníkem polenského Sokola z první poloviny 20. století a zasloužila by si pamětní desku připomínající její vznik i s jménem ing. Karla Sázavského.

Kino spravoval a provozoval stát až do roku 1957, kdy byla správa převedena pod Místní národní výbor v Polné. Změny ve správě kina, ve druhé polovině minulého století, vlastní provoz biografu neovlivnily. Vedoucím kina byl řadu let bývalý sokolský činitel Ludvík Jekl. Ani ve složení ostatních zaměstnanců nedošlo z počátku nového provozovatele k podstatným změnám. Od konce 60. let byl vedoucím kina František Vařejčka, po něm zde působili Ladislav Dolejší a Karel Prokeš. V patře kina užívali služební byt domovníci: Arnošt Bernard, František Vařejčka ml., Tomáš Matějíček, Josef Hlávka. Prodej vstupenek ve vestibulu obstarávala řadu let Marie Bernardová; v bufetu prodávala Věra Pešáková, která později zajišťovala i provoz šatny. Po Antonínu Varhánkovi byl čtené roky uvaděčem Jaroslav Jambor. Z promítačů si připomeňme Miroslava Šinágla a Karla Paříka. V roce 1993 převzalo správu kina do své režie Městské kulturní středisko.

Kino podle dostupných údajů fungovalo ke spokojenosti občanů. Nabídka filmů z půjčovny byla široká a obsahovala i filmy poplatné době. V období šedesátých let, kdy došlo k uvolnění i ve filmové tvorbě, bylo např. v roce 1962 promítnuto 204 filmů, které shlédlo 48 919 diváků. O dva roky později to již bylo 363 představení pro 45 tisíc návštěvníků kina, kteří zaplatili na vstupném 146 449 Kčs. Z uvedeného údaje vyplývá, že podle propočtu byly vstupenky levné. V roce 1964 bylo ve městě již 724 televizních přijí-

mačů, které neměly zatím na návštěvnost kina podstatný vliv. Vybavenost polenských domácností televizním přijímačem každým rokem rostla a v současnosti nechybí v žádné domácnosti; výjimkou nejsou ani dva přijímače v rodině. Ke zkvalitnění příjmu televizního signálu přispělo vybudování televizního převaděče na Kateřinově a jeho modernizace v roce 1987. Televize a později i videorekordéry a DVD-přehrávače se staly velkými konkurenty kina; to se odrazilo v potřebě jeho modernizace.

Dlouhodobější rekonstrukce polenského kina v zámeckém rondelu probíhala od ledna roku 1968 do 15. ledna 1970. Film se po dobu oprav promítal pouze občas, a to ve velmi stísněných podmínkách v Domě pionýrů a mládeže. Náklady na rekonstrukci a modernizaci činily 1,5 milionů korun. Kino bylo vybaveno širokoúhlým plátnem, byla odstraněna galerie, ve zvýšeném hledišti bylo instalováno 235 pevných, moderních sedadel. Návštěvnost, byť s menším počtem sedadel, stagnovala a oproti padesátým letům výrazně poklesla. Stav, který provází všechna kina v republice. Ještě koncem osmdesátých let minulého století navštěvovalo kina kolem padesáti milionů diváků, kteří v devadesátých letech z kin doslova vymizeli. V roce 2005 zaznamenala kina 9,5 milionů diváků. Výrazně se snížil i počet kin. V roce 1950 jich bylo v ČR 2767, v roce 1990 již jen 1899 a v roce 2005 bylo v provozu pouze 509 jednosálových kin. V Praze z původních 57 evidovaných kin v roce 1989 jich v roce 2006 zbylo jen 13. Trvale klesá i návštěvnost až na úroveň kolem 30 %.

Shodný je i pokles zájmů o letní kina. Při nahlédnutí do historie zjistíme, že první veřejné letní kino, nejen v Praze, ale i v Čechách, otevřel výše uvedený Viktor Ponrepo v Košířích na zahradě restaurace Klamovka. V Polné bylo provozováno na bývalém sokolském cvičišti od roku 1965 po dobu pěti let a těšilo se velkému zájmu občanů z města i okolí. V letních měsících byly promítány filmy po dobu dvou týdnů, většinou v první polovině srpna. Diváci je mohli sledovat na širokoúhlém plátně.

Polná se zatím svého kina nevzdala a zajímavé filmy návštěvníky vždy do kina přivedou. Polenské kino bylo od samého počátku nedílnou součástí kulturního dění ve městě a po celou dobu své existence slouží i obyvatelům polenského regionu.

Budovu městského kina má od roku 2004 v bezplatném pronájmu místní Beat Fan Club, spolek registrovaný Ministerstvem vnitra. Na provoz kina přispívá ze svého rozpočtu každoročně Město Polná. Filmová představení

se konají zpravidla každou středu a neděli ve večerních hodinách, případně i odpoledne. Nezapomíná se ani na promítání vhodných filmů pro děti. Ceny vstupenek se pohybují v pásmu 60,- až 70,- Kč v závislosti na promítaném filmu. Polenští občané mají možnost ve svém jednosálovém kině shlédnout v krátké době po premiéře filmy z české filmové produkce. Ze zahraničních filmů je největší nabídka filmů z americké produkce, která ovládá v současnosti evropský trh s nabídkou filmů v půjčovnách. Provoz městského kina zajišťuje Petr Kubica z Jihlavy. Nájemce kina – Beat Fan Club – je pořadatelem četných kulturních akcí tradičně pořádaných v budově kina. Polenské spolky a žáci základní školy mají možnost představit zde výsledky své činnosti občanům. Ke spolkům patří divadelní soubory Jiří Poděbradský a Duha, pěvecký soubor Čestmír a Beat Fan Club, který je pořadatelem Polenského hudebního podzimu a Polenského dostavníku, adventních koncertů ad. Velkému zájmu diváků se těší v posledních letech každoroční divadelní festival *Hrabalova ostře sledovaná Polná* s účastí amatérských souborů z celé republiky. Možnost realizace umělecké činnosti se nabízí i profesionálním uměleckým souborům v období, kdy se nepromítají filmy.

Kino má svou historii, kterou dosud vydané publikace opomíjely, nebo je v nich zmíněna jen okrajově. V brožuře *Třicet let budování Polné*, vydané v roce 1975, není o kině jediná zmínka. O sokolském kinu se může zájemce dozvědět v publikaci *Kapitoly z dějin sokolského hnutí*.

Autor článku by uvítal každý poznatek o provozu kina, zejména ve II. polovině minulého století, za účelem dopracování jeho historie vyčerpávajícím způsobem.

Použité prameny a literatura:

Archiv Klubu Za historickou Polnou

Archiv Městského muzea Polná (korespondence Marie Klusáčkové)

Pamětní kniha města Polné 1914-1934

Pamětní kniha města Polné 1934-1947

Pechová, P.: *Malíř Staropražan Karel Ludvík Klusáček (1865-1929)*

Prchal, J.: *Polná ve 20. století*

Ročenky ČSÚ

Šup, M.: *Městská elektrárna v Polné*, Polensko, č. 4/2000

Šup, M.: *Procházka Prahou s K. L. Klusáčkem*, Polensko, č. 4/2000

Dopis konsistoře podobojí z roku 1616

V období (1597-1621), kdy rozsáhlé panství Polná-Přibyslav, zahrnující dvě města a 36 vsí, vlastnili Žejdlicové ze Šenfeldu, byla duchovní správa nadále v rukou reformního církevního hnutí, usilujícího o podávání tzv. svátosti pod obojí způsobou (kališníci, utrakvisté – hnutí pod obojí). Činnost církve byla v té době na polenském panství představiteli šlechtického rodu Žejdliců všemožně a usilovně podporována. Svědčí o tom řada historických písemných záznamů, a také skutečnost, že poslední majitel panství Rudolf Žejdlic byl v době vyvrcholení konfliktu mezi českými stavy a Habsburky pevnou oporou sněmu zemí České koruny. Kališnická fara v Polné sice spadala pod arcibiskupství v Praze a konsistoř pod obojí, o mnohých správních a organizačních záležitostech církve přesto do jisté míry rozhodoval majitel panství. To dokládá mj. i dopis z 1. listopadu roku 1616 zasláný do Polné administrátorem – seniorem – Crinitusem z konsistoře na adresu: „Panu Rudolfovi Zejdlicovi z Šenfeldu na Polný, Přibyslavi a Chocni“, aby vydal podíl a dal výhost podle řádů církevních manželce kněze Matěje Chiliada Horského, faráře milevského, své poddané.

V dopise se píše: *Modlitbu.... Čeho při nás žádostivě vyhledává ctihodný kněz Matěj Chiliades Horský (r. 1613 farář v Polné), p. farář milivský, tomu s z příležitého psaní jeho, k nám odeslaného, porozuměti ráčíte. I pokudž tak jest, že jste z lásky a náklonnosti dobrotivé k správcům a služebníkům církve boží dotčenému knězi Matějovi před třemalety svou poddanou za manželku dáti a oustně propustiti ráčili, žádáme důvěrně a za něj se snažně k Vaší Milosti přimlouváme, abyšte ho proti řádům církevním, od J. Milostí všech tří stavův království Českého pod obojí přijímajících (vydaným), artikuli XIX, kdežto patrně se vyměřuje, že každý kněz s manželkou, dítkami a jměním svým svobodný býti a zůstávati má, ničímž dále obtěžovati neráčili, nýbrž podíl manželky vydati nařídili a jí zhostiti laskavě, pro odplatu boží, jeho pak hotové služby a za Vaší Milost modlitby, též naše volné odměnění, ráčili. Té celé důvěrnosti jsme, že jemu této naší přimlavy u Vaší Milosti, skutečně užiti ráčíte. S tím ... (podpis). V konsistoři, v outerý, den pam. Sv. Šťastného, XV., Nov. 1. 1616. Crinitus, adm., senior ... (podpis)*

Text dopisu je přetištěn v publikaci Františka Tischera *Dopisy konsistoře podobojí z let 1609 - 1619*. (Vydal Historický spolek, Praha 1921, 580 stran.) Publikace obsahuje edici dalších 844 dopisů konsistoře pod obojí z let 1610-

1619 (významné v plném znění; z listů obsahujících pouze úřední fakt byl zpracován výtah v řeči originálu). Jedná se o zápisy veškerých událostí v konsistoři po vydání majestátu České konfese, o záznamy týkající se svěcení kněží, osazování far, soudních pravomocí nad kněžstvem, ale také manželských sporů, stížností a žádostí. Každý záznam obsahuje znak písaře (písmena řecké abecedy).

Výše uvedený dopis tak doplňuje dějiny církve v Polné o další jméno dosud neznámého církevního činitele a v určitém smyslu objasňuje i vazby mezi církví a vrchností.

*****

Václav Skála

Rumerák

V Polné a okolí se i v současné době tu a tam setkáváme s neobvyklými pomístními názvy. Mnohé z nich byly ještě zcela nedávno používány celkem běžně, ponejvíce v lidovém názvosloví. Některé jsou již téměř zapomenuty (Pší ulice, Rosmark, Za židy, Velký pátek, Malý pátek, Baborova ulice ad.), jiné používají sporadicky již jen starší občané (např. Kocimberk, Čamourek, Vejvoz, Kandie, Rumerák...). Několika starším obyvatelům města jsem položil otázku: Co si představují pod názvem „Rumerák“? Téměř všichni oslovení věděli, že se jedná o starší lidový název dnešní Indusovy ulice; vysvětlit původ slova však nedokázal žádný z nich. A mladší občané Polné? Ti již neví kde to je – „Na Rumeráku“.

Rumerák. Toto podivně znějící pomístní jméno nepatří zrovna mezi ta starodávná. Je relativně mladé a zároveň již téměř zapomenuté.

Připomeneme si, že dříve nebyly všechny komunikace dlážděné, dokonce ani ty více frekventované a zvláště zpevněné. Tyto cesty vedly často hlubokými úvozy. Taková částečně zpevněná cesta vedla od Horní brány směrem na Stáj. Dříve „Královská stezka“, dnes Palackého ulice, vedla ve střední a horní části hlubokým úvozem dlouhým 800 metrů. Tento úvoz v podobě páchnoucí stoky se v letech 1855 až 1862 na základě rozhodnutí městské rady postupně zavážel a upravoval. Při napojování cesty od Podleského mlýna bylo třeba provést výkopy v místech, kde se říkalo „U Stínadla“ nebo také „Na Stínadle“. Tak bylo roku 1855 nalezeno 47 lidských lebek a kostí. O rok později se nedaleko „Stínadla“ našla malá dvouuchá amforka a kamenná sekerka se sekeromlatem.

Předměty z konce 3. tisíciletí před našim letopočtem. Nálezy lze jednoznačně přiřadit lidu kultury šňůrkové keramiky a dokládají přítomnost starověkého člověka v našem regionu. V místech Na Stínadle bylo ještě v roce 1862 nalezeno 14 antických mincí z 3. století našeho letopočtu.

Po dokončení prací na cestě k Záborné navázaly ještě roku 1862 závážky hlubokého příkopu mezi židovským městem a dvory Karla Sadila a Františka Lásenického. Tato nezpevněná cesta – dnes Indusova ulice – (z města směrem na Dobroutov) vedla od Horní brány k cestě od Nové brány,¹⁾ jež navazovala na komunikaci na Podhoru. Zavážený příkop křížením pokračoval dále na vrch s pomístním názvem „Vejšov“ (dnes Jungmannova ulice). Úvoz, který po staletí sloužil i jako otevřený kanál, byl zavezen a podél východního obvodu ghetta byla vybudována kanalizace z dřevěných rour. Povrch vozovky byl následně zpevněn a urovnán. Dlouholetý starosta města Polné a kronikář Antonín Pittner (1814-1897) o tom píše v kronice *Knjha Památný města Polný, djl druhy* na str. 86: „*Toho roku vystavěn na obecní útraty kanál počítajíc 118 sáhů délky* ²⁾ *a na něm založena silnice a sice vedle židovského města na levé straně okolo dvora Karla Sadila č. 78 a Františka Losenického (Trnky) č. 79 – Horní město, nákladem 2173 zlatých rakouského čísla,* ³⁾ *za kanál i za silnici. Touto stavbou získalo město jednu novou ulici na místě, kde před tím smrdutá rokle, kudy zajíti tím méně jeti, možná bylo. Silnice ku Třebíči vedena tak až k náměstí.*“

Pohled na zadní části domů židovského ghetta z „Rumeráku“ (pohlednice 1899, foto 1975)

Právě ona smrdutá rokle plná špíny, odpadků a stavební suti (rumu) z židovského ghetta, dala příčinu k pojmenování „Rumerák“. Etymologicky jde nepochybně o slovo se základem –rum– . Znamená odpadky zdiva.⁴⁾ Slovo rum (nemá nic společného s angl. „rum“ – alkoholický nápoj) vzniklo v dobách „obrození“ přesmykem, v češtině ustáleného, litevského slova „múr“ a znamená „špína“. V pračeštině bylo přejato mnoho slov z pobaltštiny ⁵⁾ – jazyka

příbuzného slovanštině. Slovo mūr bylo pravděpodobně přejato z indoevropštiny, nebo později z perštiny ve tvaru „mour“ (čti „mūr“) s významem špina či smetí.

Podobné slovo – „rumelán“ – použil spisovatel Václav Beneš Třebízský ve významu „pole smetí“, tedy smetiště. Josef Dobrovský a bratři Preslovi použili slovo „rumeňák“ (poněkud krasořečně) pro smetiště či rumiště. Preslovi se dokonce pokoušeli nazvat síranovápenaté soli jako rumenní soli v úpravách chemického názvosloví. Tyto sloučeniny jsou obsaženy ve stavebním materiálu. Znovu se tedy vrátíme k rumu, rumišti jako k odpadu zdiva, event. i malty.

Nyní víme, kde se v Polné „Rumerák“ nacházel. Víme také, jak se název objevil a proč. Poslední vývojovou fází pomístního jména z rumiště na Rumerák lze pravděpodobně přičíst specifice polenského podřechí.

Není snad na závalu, že název Rumerák zaniká a je téměř zapomenut. Nemusíme mít v centru města místo, které původem názvu připomíná smetiště a koneckonců nemusíme mít ani to smetiště. Je však nutné tento zvláštní pomístní název občas připomenout a ponechat v záznamech. Historie města si nezaslouží, aby byl průběh dějin krácen, měněn nebo zamlčován, byť se jedná o záležitosti nepříjemné. Ocenit musíme, že naši předkové se rozhodli odpudivé místo přeměnit na velmi užitečnou cestu.

Poznámky:

1/ Začátek dnešní Jeronýmovy ulice

2/ Od roku 1765 se v Čechách používal sáh vídeňský – klafter – , který po přepočtu odpovídal dnešní délce 1,896 m; 118 sáhů tedy představuje 223,7 m.

3/ Jeden zlatý (Gulden; v Rakousku-Uhersku užíván do zavedení korunové měny 1892) té doby byla mince o 11,1 g váhy čistého stříbra a 5 krejcarů nebo bankovka směnitelná za stejné množství kovu. Za stejné množství peněz (tedy 2173 zlatých) bylo možné koupit solidní dům, nebo 56 krav či 43 volů.

4/ Rozdrobené staré stavivo ze zbořených zdí zřícených budov. Užívá se ho k násypům, vyplnění vykopávek, ke stropům apod. (*Ottův slovník naučný*)

5/ Pobaltština: litevština, lotyština a stará pruština.

Milan Šup

Fotografové a Polná

Fotografie, vynález z roku 1839, asi stejně jako jiné vynálezy této doby, našla cestu do Polné ve druhé polovině 19. století. Zásahu na tom měl kolem roku 1850 významný místní učitel a všestranný kulturní činitel Antonín Klusáček (1817-1898) a jeho kamera obscura. Stal se jedním z prvních fotografů a zaznamenal na

fotografický papír i významné místní objekty. Jeho snímky hlavního – Husova – náměstí z období před ničujícím požárem města v roce 1863 jsou jedinými, které se z té doby zachovaly. Na základě svých poznatků z oboru fotografie později vyučil i prvního polenského živnostenského fotografa a majitele fotoateliéru – všeučila Josefa Šťastného. Ten se proslavil mimo jiné i tím, že si v roce 1865 sestrojil lehké dřevěné letadlo a při pokusu vznést se z pavlače domu čp. 22 se naštěstí jen lehce zranil. Po odchodu z Polné po roce 1866 působil v 70. a 80. letech 19. století jako majitel fotoateliéru v Jihlavě. Jeho polenské snímky byly podle vlastivědného badatele a ředitele muzea Břetislava Rérycha „zdařilé hlavně díky solidnímu vyvolání a ustálení“.

Reklama fotografa Antonína Klusáčka

Na přelomu 19. a 20. století se stala Polná na určitou dobu středem domácího i zahraničního tisku v souvislosti s údajnou „rituální“ vraždou Anežky Hružové; pachatelem byl označen mladý židovský občan z Polné Leopold Hilsner. Mohutná vlna antisemitismu spojená s případem přilákala do Polné i mnohé fotografy. Hilsnerova aféra se stala pro ně stejně zajímavou jako pro četné novináře té doby. Ve srovnání s dnešními medii nic nového pod sluncem. Pokud je známo, polenští fotografové přenechali tuto aktivitu jiným. První vydavatelské právo na pohlednice související s aférou si však zajistil polenský obchodník Antonín Dvořák. Podnikavý kupec shromáždil skupinu ochotných lidí, kteří se již týden po události nechali fotografovat na místě činu. Zhotovení pohlednic zadal Antonín Dvořák

Po odchodu Josefa Šťastného do Jihlavy působili ve městě na přelomu 19. a 20. století fotografové – amatéři Karel Müller a Ondřej Rérych.

První vázaný soubor jedenácti fotografií Polné od Jindřicha Krinkeho z Německého Brodu vydal v roce 1885 místní knihtiskař Miloslav Ráček. Také výše uvedený Ondřej Rérych vydal vlastním nákladem v roce 1897 soubor šestnácti fotografií Polné od pražského fotografa Karla Bellmanna. Výběr historických snímků z konce 19. století najde zájemce v publikaci Jana Prchala Polná v 19. století; kompletní soubor Bellmannových fotografií byl vydán spolu s dalšími tisíci snímky v nakladatelství Linda Polná v roce 2004 na CD Polná na pohlednicích.

tiskárně pohlednic a „fotografickému závodu prvního řádu a ústavu pro zvětšování“ – firmě Dvořák a Ruller v Německém Brodě. V období 1899-1910 vyrobila tiskárna 32 různých pohlednic s motivy Polné, z nichž více jak polovina se týkala případu Anežky Hružové.

Druhým hlavním vydavatelem fotografií hrajících na city, vyvolávajících údiv a představitost byl redaktor z Kutné Hory Gustav Toužil. Na základě jeho objednávky zhotovila firma Václav Kotrba, Praha – knihtiskárna, knihkupectví a nakladatelství – v květnu a červnu 1899 celkem 25 pohlednic se vztahem k „hilsneriádě“, které byly vydány v mnohatisícových nákladech. Další objednávku na osm různých pohlednic se stejnou tematikou vyrobila firma Karel Šolc, Kutná Hora. Devět pohlednic z fotografických předloh Gustava Toužila vyrobila s nestrannými motivy hilsneriády knihtiskárna Edvard Beaufort, Praha. V publikaci Hilsneriáda k 100. výročí píseckého procesu najde zájemce otištěných 48 pohlednic z času hilsneriády včetně podrobné legendy ke každé z nich. Mnohé z nich byly otištěny v četných publikacích o Hilsnerově afěře. V tak velikých nákladech již pohlednice s polenským námětem nikdy nevyšly.

Polenské děti pózuji před ateliérem Adolfa Veselého, 1905, foto archiv Jana Prchala

Období pohlednicové tvorby prožívalo do konce 19. století „zlatý věk“. Tisk se zdokonaloval, používal se kvalitnější papír, polygrafické podniky používaly k tisku litografii, světlotisk, knihtisk a fotografii. Výrobci a vydavatelé pohlednic těchto nových možností při afěře, která Polnou v okolním světě „proslavila“, dokonale

využili. Jaké možnosti měl v tomto období další začínající živnostenský fotograf Adolf Veselý nevime.

Vyučený fotograf Adolf Veselý (1863-1945) provozoval fotografickou živnost ve Viktorinově ulici. Zdrojem obživy byla samozřejmě portrétní fotografie. Snad v každém rodinném albu najdou místní občané do hněda tónované fotografie rodičů a prarodičů. Na zadní straně a textem SOUVENIR zdobeného kartonu s fotografií objeví řádkové razítko Adolf Veselý, fotograf Polná. Fotografie na papíře mají šanci přežít bez větší úhony 150 i více let a dají se snadno restaurovat. Dodejme, že v čase rozšíření fotografie nebylo v Polné bohatých lidí, kteří by připravili portrétní malíře o jejich zákazníky. Adolf Veselý byl, kromě svého řemesla, také písmák, kronikář, hudebník. Pro polenskou historii vytvořil od konce 19. století do 30. let století minulého stovky zdařilých snímků z města a okolí. Mnohé z nich byly použity také pro tisk pohlednic. Na počátku minulého století ještě nebyly zdrojem příjmů živnostenských fotografů, dnes již nezbytné, fotografie pro osobní doklady. Ve „vandrBuchu“, za který sloužila pracovní knížka – Arbeitsbuch, stačil pouhý podpis osoby. Pro zajímavost jeden z dokladů, vydaný obecním úřadem v roce 1889: postava – prostřední, obličej – kulatý, vlasy – kaštanové, oči – modré, ústa – obyčejná, nos – přiměřený, zvláštní znamení – žádné.

Dalším živnostenským fotografem (tento výraz se již nepoužívá, říká se profesionální fotograf) byl Karel Bezouška (1902-1970). Vyučený fotograf s praxí na firmních reklamách a výrobě pohlednic v pražských ateliérech na Barrandově si v roce 1926 otevřel v domě čp. 23 na Husově náměstí „Moderní Fotoateliér Bezouška Polná“. Od roku 1929 provozoval i fotoateliér v nedaleké Přibyslavi. V Polné, kde působil do svého odchodu do Žďáru nad Sázavou v roce 1945, zaznamenal na fotografiích většinu významných kulturních a společenských událostí. Ve 30. a 40. letech minulého století vydal desítky pohlednic s polenskou tematikou. Na řadě snímků zaznamenal, dnes již neexistující, stavby a památky. Za dobu svého působení zanechal cenné svědectví o životě v Polné a jejím okolí v období mezi dvěma světovými válkami.

S rozvojem a dostupností fotografické techniky dochází i v Polné k rozšíření kvalitní amatérské fotografie. K významným fotografům-amatérům meziválečného období patřil učitel Stanislav Teska (1887-1968) a později úředník Vladimír Ferra (1911-1951); nechyběl mezi nimi ani Břetislav Rérych (1872-1936).

Dlouholetý polenský pedagog a ředitel základní školy Stanislav Teska, synovec českého malíře Mikoláše Alše, byl vnímavým a neúnavným fotografem, který na bezpočtu snímků zaznamenal již zaniklé stavby v Polné. Pro vlastivědné přednášky ředitele muzea Břetislava Rérycha pořizoval diapositivы města a okolí. Od druhé poloviny třicátých let minulého století využíval své osmimilimetrové kamery pro

pořízení krátkých filmových dokumentů o životě v Polné, jejichž kopie jsou dnes uloženy v archivu Klubu Za historickou Polnou. Ve stejném období byl vedoucím spolku Fotoamatéři sdružujícím 18 členů, který působil v rámci Klubu českých turistů. Začínajícím fotoamatérům nezištně předával vlastní bohaté zkušenosti z oboru fotografie. Také některé z jeho fotografií se staly předlohou pro tisk pohlednic vydaných v 60. a 70. letech minulého století v nakladatelství Orbis Praha. Mezi zvláště oblíbené patřily pohlednice na zimní motivy jako „Vánoční pozdrav z Polné“.

Vladimír Ferra, poslední z rodiny polenských soukeníků, byl občanským povoláním úředníkem Okresního úřadu v Jihlavě. Jeho koníčkem se stala fotografie, která mu pomáhala překonat jeho tělesné postižení. V polovině 30. let minulého století si pořídil na tehdejší dobu velmi kvalitní fotoaparát včetně nezbytných doplňků. Zhotovil několik set zdařilých snímků nejen Polné, ale i okolí a také Jihlavy. Fotografie, které v letech 1937-1939 několikrát vystavoval se v originálech nedochovaly. V roce 1998, po smrti jeho sestry Marie Ferrové, byl na půdě domu v Třebízského ulici nalezen pečlivě uspořádaný archiv fotografických desek a filmů, který získal Klub Za historickou Polnou. Také Vladimír Ferra se zasloužil o dnes již historické záznamy dění v Polné, jako např. sokolská cvičení, ochotnická představení, stavby, památky... Svě zkušenosti předával členům spolku Fotoamatéři, jehož předsedou byl zvolen v roce 1936.

Válečným fotoreportérem byl v revolučních květnových dnech roku 1945 fotograf-amatér Antonín Erhart (1902-1968). Na četných fotografiích zaznamenal pohyb posledních jednotek německého Wehrmachtu městem, bombardování projíždějící německé kolony letadly Rudé armády. S fotoaparátem byl přítomen příjezdu prvních sovětských tanků do Polné. Zaznamenal i poslední úsměv prvního rudoarmějce Valentina Induse v hloučku Poleňáků krátce předtím, než ho smrtelně zranil střelbou z projíždějícího automobilu nacistický důstojník. Na fotografiích zdokumentoval první veřejné vystoupení Revolučního národního výboru, vyvěšení čs. státní vlajky na věž kostela 5. 5. 1945, průjezdy uprchlíků městem a následně odsun německých obyvatel z jimi osídlených okolních obcí.

Potřebné služby fotoamatérům poskytoval na Polensku počátkem minulého století místní materialista Jindřich Koucký, který měl na Husově náměstí hlavní sklad fotografických přístrojů a veškerých k tomu patřících potřeb. Pro pp. amatéry, jak se dočteme v inzerátu z roku 1903, nabízel i temnici – fotokomoru. Jak byla vybavena v době, kdy ve městě nebyla ještě zavedena elektrina, se můžeme jen domnívat. Od třicátých let nabízela fotografům potřebné vybavení a fotomateriál moderně zařízená drogerie Stanislava Jirů, rovněž na Husově náměstí.

Za druhé světové války, v období německé okupace, v letech 1939-1945 trpěla činnost fotoamatérů nedostatkem nezbytného fotografického materiálu. Výroba fotografických přístrojů byla zastavena a fotoamatéři se museli spokojit s vybavením, které si pořídili před válkou. Nepochybně i Antonín Erhart si celou válku šetřil film, aby mohl zaznamenat její konec a osvobození Polné od nacistických okupantů.

Druhá polovina minulého století byla ve znamení rychlého rozvoje techniky, což se projevilo i ve fotografii. Zvýšila se vybavenost rodin fotoaparáty, filmovými kamerami a v posledních letech i videokamerami. Barevná fotografie se stala samozřejmostí. Rozmnožil se počet fotoamatérů a fotografování přestalo být, na rozdíl od první poloviny století, doménou mužů.

Po roce 1945 otevřel v Polné v zadním traktu Bakalářského domu, čp. 48, na Husově náměstí, fotoateliér Josef Bulička. Živnost se mu podařilo udržet i přes určité obtíže až do roku 1951. V „Plánu získovací akce podniku Sdruženého komunálního podniku dle schváleného delimitačního jednání“ je u Josefa Buličky poznámka „nemá zájem o zapojení“. V lednu 1951 je uveden v seznamu živnostníků, odmítajících se zapojit do tehdy tzv. „vyššího socialistického sektoru“; oběžník Okresního národního výboru v Havlíčkově Brodě zaslaný do Polné vyzývá orgány MNV v Polné k nápravě. Stejně jako jiným obchodníkům a řemeslníkům hrozilo uzavření živnosti i Josefu Buličkovi. Byl nucen pak několik let působit jako fotograf ve Sdruženém komunálním podniku v Polné. Zabýval se ponejvíce pořizováním ateliérových fotografií (osoby, rodiny, svatby...)

V letech 1957 až 1972 působil ve fotoateliéru Komunálních služeb Polná a posléze výrobního družstva Fotografia, v domě čp. 34 U Zlaté hvězdy fotograf Václav Janoušek; po něm zde byli Věra Kremláčková, Marcela Koumarová a suplující fotografové z Jihlavy. Dne 1. ledna 1974 převzaly provozovnu opět Komunální služby města Polná a od 1. ledna 1975 Okresní podnik služeb Jihlava. Několik let fotografický ateliér v Polné dokonce chyběl. Teprve v roce 1982 otevřel fotoateliér znovu Okresní podnik služeb v bývalém hostinci U Beranů; vystříдалo se zde rychle za sebou několik mladých fotografů. V roce 1988 převzalo ateliér U Beranů výrobní družstvo Fotografia Jihlava a po něm v roce 1990 v. d. Fotografia Zlín; zde působila v letech 1988-1992 fotografka Helena Bajerová. Na přelomu let 1992 a 1993 byl fotoateliér výrobního družstva v provozu krátce v prostorách domu U Hladíků čp. 45 s vchodem z Viktorinovy ulice. Ve druhé polovině devadesátých let byl fotoateliér umístěn do domu čp. 47 U Wollmannů; zde se rovněž vystříдалo několik mladých fotografů – absolventů SOU v Polné.

Fotografka Marcela Koumarová působila také jako pedagog ve Středním odborném učilišti Polná pro učňovský obor fotograf. SOU v Polné zavedlo obor

fotograf v roce 1980, po sloučení se Středním odborným učilištěm Českého svazu výrobních družstev. V roce 2005 bylo učiliště v Polné zrušeno; poslední rok uzavíraly obory fotograf a hodinář. S profesionálními fotografy, kteří jsou absolventy učebního oboru fotograf SOU ČSVD v Polné se můžeme setkat v řadě obcí a měst po celé republice.

Polná, její památky a okolní příroda se, kromě rodinných fotografií, stala zajímavým objektem pro řadu místních fotoamatérů. Ti na svých záběrech zaznamenali pro budoucí generace proměny mnohých pamětihodností i společenského života ve městě. Někteří své snímky od poloviny 50. let minulého století při různých příležitostech vystavovali, řada fotografií byla využívána do různých tiskovin a brožur, vydávaných Místním národním výborem, později Městským úřadem v Polné či nakladatelstvím Linda. V 60. a 70. letech byly zásluhou muzejníka Bohuslava Hladíka v prostorách polenského zámku pořádány soutěžní výstavy fotografií-amatérů sdružených ve Fotokroužku při Kulturním klubu MNV Polná. Několik členů se úspěšně zúčastnilo také soutěžních výstav i mimo Polnou – okresních, krajských a celostátních (Ludmila Vomlelová, Bohuslav Řehák, Jiří Rathouský, ing. Josef Kamaryt, Jaroslav Prchal...). O aktivitách většiny místních fotoamatérů pojednává Biografický slovník Polenska autora Jana Prchala. Fotografování však nebylo jediným důvodem jejich uvedení ve slovníku. Patří mezi ně ještě Jaroslav Coufal, Stanislav Černý, Otomar Filipenský, Václav Fišar, Jiří Klusáček, František Mach, Jan Prchal, Ivan Prokop, Jan Vytlačil. K nim můžeme ještě přiřadit jména: Zdeněk Fabík, Rudolf Chlebeček, Karel Maštera, Jaroslav Vítek; jejich snímky nalezneme v prospektech a brožurách města Polné.

Mnoho fotografií-amatérů získávalo první zkušenosti v zájmovém kroužku fotografií v Domě dětí a mládeže Valentina Induse. Mezi vedoucími fotokroužku najdeme jména: Jaroslav Bouma, Antonín Brož, Václav Janoušek, Alois Kufr, Karel Maštera, Jiří Rathouský, Jeroným Sotona, Ladislav Urbanec, Eduard Vašek, Alois Vatter, Jaroslav Vítek, Jan Zvoník...

V současnosti provozuje od roku 1991 profesionální fotografické služby v Polné, ve svém domě v ulici Alej svobody, Jiří Rathouský. Automat pro zhotovení fotografií formátů na průkazy můžou zájemci využít v knihkupectví Kuba a Pařízek v domě čp. 44.

V lednu roku 2006 byl na podnět Jana Prchala v Polné založen Fotoklub Polná. Spolek má v současné době 19 členů a je registrován Ministerstvem vnitra ČR. Členové založili fotografickou databanku se zaměřením na kulturní a společenské události, stavební akce, přírodu a architekturu v Polné a okolí. V březnu 2006 se šest členů Fotoklubu zúčastnilo soutěže amatérské fotografie ve Svitavách. Dva z přihlášených snímků byly vybrány do národního fotografického archivu se síd-

lem v Praze. Od března do září roku 2006 se členové prezentovali kolektivní výstavou fotografií na pěti výstavních panelech v přízemí Bakalářského domu na Husově náměstí v Polné. Výstava měla velmi dobrý ohlas a kultivovaně propagovala město Polná po celou turistickou sezónu. Od října 2006 do dubna 2007 byla v přízemí Bakalářského domu nainstalována výstava snímků členů Fotoklubu se zaměřením na historii i současnost největší vodní plochy na Polensku – rybník Peklo. Pro turistickou sezónu roku 2007 zde Fotoklub připravil spolu s Klubem Za historickou Polnou čtyři výstavní panely prezentující Městské muzeum a historické město Polná. V roce 2006 uspořádali členové Fotoklubu tři samostatné výstavy. V galerii Štáflova chalupa v Havlíčkově Brodě vystavoval fotografie Jan Prchal (od 1. do 30. června) a Jiří Rathouský (od 1. do 30. listopadu). Výstavu fotografií Ludmily Vomlelové shlédli návštěvníci polenské pouti v přízemí polenské radnice v září 2006. Členové Fotoklubu sdílí společně s Klubem Za historickou Polnou a Klubem českých turistů prostory klubovny v prvním patře budovy bývalého Varhánkova ústavu v Polné. Pro členy i ostatní zájemce jsou zde pořádány kurzy fotografování (Jiří Rathouský), informativní bloky o nové digitální a počítačové technice; probíhá zde výměna zkušeností, je zde k dispozici výkonný počítač s databankou, využívanou mj. i pro potřeby propagačních tiskovin, na jejichž přípravě pro tisk se Fotoklub významně podílí. Četné snímky členů jsou využívány při tisku různých regionálních publikací. Uznání návštěvníků sklídila výstava šestnácti členů Fotoklubu v Galerii Na hradě Městského muzea v Polné v měsících září a říjnu 2007.

Živnostenští fotografové i mnozí amatéři od počátku fotografie, kromě portrétů a rodinných snímků, věnovali část tvorby architektuře historického města a snažili se zaznamenat mnohotvárný společenský vývoj života ve městě od konce 19. století do současnosti. Díky jejich obětavé a nezištné činnosti má město k dispozici bohatý zásobník fotodokumentace k propagaci i pro badatelskou činnost. A velkou zásluhu na založení a doplňování fotografického archivu mají členové Fotoklubu Polná a Klubu Za historickou Polnou.

Prameny a literatura:

Archiv Klubu Za historickou Polnou

Informace Marcely Koumarové a Jiřího Rathouského

Kolektiv autorů: *Hilsneriáda k 100. výročí píseckého procesu*, Polná 2000

Pojmon, F.: *Polná, popis dějepisný, místopisný a statistický*, Polná 1897

Prchal, J.: *Biografický slovník Polenska*, Polná 2002

Prchal, J.: *Polná ve 20. století*, Polná 2006

Rérych, B.: *Rodáci a obyvatelé města Polné*, Polná 1935